

O sušenju sadja in sušilnicah

Morebiti se bo komu čudno zdelo, da pišemo o sušenju sadja in o sušilnicah sedaj, ko drevje ni ne brsti. Toda imamo lehtne razloge za to. Kdor hoče jeseni sušiti, mora že sedaj misliti na to, zlasti pa na sušilnico, ako je še nima.

Zanimanje za izboljšanje domače sadne uporabe se je v zadnjih letih splošno zelo poživelo, zlasti kar se tiče sušenja sadja. Že nekaj let, posebno pa odkar je med kmečkim ljudstvom tolika stiska, se prav z vneto grade sušilnice in se suši razno sadje. Toda zanimanje narašča bolj in bolj. Izmed 250 podružnic Sadjarskega in vrtnarskega društva jih je golovo blizu polovico, ki so se na svojih zadnjih občnih zborih posvetovali kako bi zgradili skupno društveno sušilnico. Kljub temu, da je povsod trda za denar, bo prihodnjo jesen po naši banovini precej novih sušilnic, ki bodo nasušile na stotine centov sadja.

Na prvi pogled se čudimo, da so se ljudje tako zavzeli za sušenje, ko so v dobi 40–50 let nazaj pustili propasti skoro vse sušilnice. Vendar pa je ta povratek k najstarejšemu in najboljšemu ohranjanju sadja kaj naraven pojav. Vedno večja slika in pomanjkanje naganja, da se ljudje vračajo k staremu načinu življenja, da zopet bolj cenijo preproste pridelke in domače izdelke. Nanovo je oživilo prepričanje, da je suho sadje izvrstno živilo, ki daje ob enem tudi izbornu pijačo za žejo pri težkem polnem delu. To prepričanje pa je še tem bolj trdno, ker je dandanašnji izdelek, ki pride iz novodobnih, brezdimnih sušilnic, neprimerno boljši nego je bil v prejšnjih časih, ko so sadje »cvrli« in »pekli« v neposredni bližini ognja in vrhovega še v dimu.

Pa še to moramo vpoštevati, da je sadja vedno več. V promet pa gre v najnovjšem času samo najlepše, izbrano, namizno sadje najboljših, žlahtnih sort. Vse drugo pa ostane doma. Uveljavljati se je začela počasi pametna misel, da vendarle ne kaže, da bi ves sadni pridelek, ki ga ne moremo svežega prodati, predelali v sadjevec in žgane, ampak da bi bilo zelo potrebno, ko bi

se vsaj nekaj tega božjega daru obrnilo za živež in shranitev za slabe letine.

Najsi pa bodo razlogi, ki so ljudi nagnili k sušenju kakršnihkoli, priznati moramo, da je ta preokret v domači sadni uporabi vse hvale vreden. Dolžnost poklicanih činiteljev pa je, da to dobro voljo podpirajo in pomagajo odstraniti neprilike, ki ovirajo, da se sušenje sadja ne more tako razviti kakor bi ljudje želeli in kakor bi bilo potrebno.

Najhujša ovira, ki zadenemo na njo prav povsod je vprašanje sušilnic. Imamo sicer mnogo na razne načine zgrajenih brezdimnih sušilnic, ki pa večinoma ne ustrezajo popolnoma vsem opravičenim zahtevam. Navadno uporabijo preveč kuriva, sušijo prepočasi neenakomerno, zahtevajo preveč strežbe itd. Vse so zgrajene pač na ta način, da toplota ki se tvori v peči izžareva naravnost v sušilni prostor in je v spodnjem delu sušilnice in ob cevih navadno prehlada, v zgornjem pa preslaba. Tudi vračnava prezračevanja je marsikje pomanjkljiva in neugodna.

Pa tudi v tem oziru smo prišli minulo leto velik korak naprej in je skoraj gotovo, da je vprašanje dobre, na vse strani vslezajoče sušilnice rešeno. G. Welzu, oskrbnika graščine Prebold pri Sv. Pavlu v Savinjski dolini v družbi s stavbenikom J. Podgorščekom se je posrečilo zgraditi sušilnico, ki nima nobene prej omenjenih napak in so vsestranske poskušnje pokazale, da suši hitro, pri najmanjši uporabi kuriva, brez kake posebne strežbe in da je izdelek v vsakem oziru prvovrsten.

Ta sušilnica — imenovali jo bomo Welz-Dorgorščekova sušilnica — je tako zgrajena, da toplota iz peči razgreva najprej zrak, ki ga neprestano srka od zunaj vase; vroč zrak preveva sadje od vrha navzdol. Šele spodaj odhaja z vlago nasičen skozi odдушke na plano. Zaradi take uredbe je v sušilnici skoro vedno enako ravno pravšna toplota in je popolnoma izključeno, da bi se moglo sadje kadarkoli kvariti. V tej sušilnici se res v pravem pomenu besed suši, ne pa kuha ali peče, kakor v marsikateri

sušilnici starejšega sestava. Izdelki iz te sušilnice (jabolčni krlji, hruške, češplje) so tako krasni da se v tej kakovosti težko dosežejo s kako drugo sušilnico. Kolikor se je dalo do sedaj dognati, je uporaba kuriva zelo majhna in gre sušenje nepričakovano hitro od rok. Sušilnica ima tudi zelo preprosto pa potrebno pripravo, s katero se dajo dvigniti kvišku vse lese, da se dobi spodaj prostor za menjavanje les. Sveži jabolčni krlji se vlagajo n. pr. zgoraj in se pomikajo lese proti dnu. Češplje pa vlagamo od spodaj, kjer je najnižja toplota in jih pomikamo polagoma proti vrhu, kjer ima zrak do 80° C, toplino.

Wetz-Podgoršekova sušilnica se bo izdelovala v 3 velikostih. Najmanjša bo imela

5 les (70×120 cm). Na vsako gre mernik sadja. Gradbeni stroški bodo znašali okoli Din 2500. Druga velikost bo obsegala 10 ravnotako velikih les in bo veljala okoli Din 5000. Tretja velikost bo pa imela 20 ravno takih les. Cena okoli Din 8000. Izum je zaščiteno (patentiran) in ima pravo izdelave samo omenjena izumitelja, ki dajeja vsa potrebna pojasnila. Za vsako zgrajeno sušilnico bosta prevzela jamstvo za vse našteje vrline.

Sušilnica ima še to prednost, da se v njej lahko hitro posuše razen sadja tudi vsakovrstni drugi kmetijski pridelki, ki jih je treba sušiti, preden jih spravimo, kakor n. pr. koruzo, fižol, žito, lan, hmelj itd. H.

Skrbi ob spomladni setvi

Prava koledarska spomlad še ni tu, in vendar imamo že dva meseca spomladansko vreme. To vreme je sicer tu, v zvezi temu pa še vedno ne moremo začeti s praviimi spomladanskimi deli. Čudno leto, res! S strahom in nezaupanjem zre kmet v bližnjo bodočnost, ne bo li ga zima s svojim repom pošteno udarila, potem, ko ga je dva meseca varala. V takem položaju smo danes. Vendar ni, da bi obupali, kajti zna se še vse obrniti na dobro. Kmet pa mora vedno tako delati, kakor da pričakuje najboljšo letino, zato naj pripravi vse za spomladansko setev, tako, da lahko začne ž njo že prihodnji teden.

Vsako delo je začeti po temeljitih priporočilih, torej ga je že v naprej dobro pripraviti. Sicer je bilo za to dovolj časa že dosedaj, vendar se lahko marsikaj pozabi, kar pride pozneje pri setvi navskriž. Tu hočemo opozoriti na nekatere potrebne mere, na katere se gospodar morda ni spomnil. Tako naj še enkrat prouči svoj obdelovalni načrt, če ni v njem prezrl kake kulture. Zlasti mora pomisliti na krmske rastline, da bo pridelal dovolj beljakovinske krmne: detelje, lucerne, grašice, kajti ta mu nudi največ koristi. — Kaj pa s semenom? Je-li vse pripravljeno, da se ga lahko takoj sete? Če ga ni doma, si ga treba pač nabaviti. Zlasti krompir treba večkrat menjati, če hočemo doseči ugodne pridelke: iz težkih zemlja na peščene, iz rahlih tal na težke, iz nižav na višine, iz višjih leg v nižine. — Tudi orodje za spomladno setev mora biti v redu: plugi, brane, valjarji, sejalni stroji, motike in drugo.

Najbolj nerodno je, če med setvijo stroj zastane in treba klicati strojnika za popravilo.

Kdaj naj začne poljedelec sejati? — O tem pa ne odločuje on, ampak vreme in zemlja. Ponekod že pridno sejejo, oves je že v zemlji in celo ječmen spravljajo v tla, kjer je zemlja rahla, peščena. Večina krmov pa še vedno čaka, kajti težka zemlja je še prepojena z vodo, je mrzla in mrtva. V tako ni zarežati brazde, pa tudi ne jo rahljati, še manj ji zaupati seme.

Ko se bodo tla osušila in bo vreme ugodno tedaj pa pridno na delo, da jih pripravimo za posetev. Tisti nemarni kmet, ki se ne da prepričati, da mora jeseni vso prazno zemljo preorati, bo moral pač sedaj obračati brazde. To ni samo zguba časa, ampak tudi zemlja ne postane več tako godna in pripravna za setev. Kdor ima pa njive preorane, temu lahko; saj zadostuje, da gre enkrat s kultivatorjem ali grobačem skozi in enkrat povleče z brano, pa so tla pripravljena. V splošnem naj se upošteva načelo, da takoj sejemo, ko je za to podana možnost; čim prej, tem bolje. Zemlje pa spomladati ne obračati, kajti tedaj jo lahko pokvarimo.

Še na nekaj moramo opozoriti, kar naši kmetje večkrat zanemarijo; namreč: **spomladno zatiranje plevela**. Predno postane zemlja godna za setev, je že vsa ozelenela plevela. Tega moramo uničiti, če nočemo, da bo nam pozneje v nadlego. Najlažje ga zatremo sedaj, če gremo z lahko brano čez ozelenelo njivo ob sončnem, toplem dnevu; pri tem izrujemo ali vsaj zrahljamo

vse mlade plevelne rastline ki jih potem sonce do konca osuši in zafrč. Noben način zatiranja plevela ni tako učinkovit kot ta. Ne čakajmo pa s tem delom tako dolgo, da se plevel globoko vkorenini, kajti tedaj je že prepozno. Tudi na posejani ozimini, zlasti pšenici, se da z brano omejiti rast plevelnih rastlin.

Potem sledi setev. Za njo skrbno pripravimo zemljo, da ne bo grud, ne praznih prostorov v notranjosti, kamor bi seme zdrknilo, ampak vsa tla naj imajo enakomerno grudičasti zlog. V tako pripravljeno prst bodemo lahko in enakomerno spravili vse zrnje, ki bo tudi enakomerno in istočasno vskalilo, kar je za razvoj vsake selve največje važnosti. Sejmo tudi povsod enako, ne pregosto, ne prereditko; če le mogoče, poslužimo se sejalnih strojev, ki nudijo izredne ugodnosti: ne samo, da si prihranimo najmanj eno tretjino semena, ampak z njimi spravimo tudi vse seme enakomerno globoko in v vrste, zato vse istočasno vskali in se krepko razvija že v mladosti. Pa tudi pozneje je razvoj cele selve enakomeren, kar se pri setvi z roko nikdar ne doseže.

Ko se je zemlja dovolj osušila, ne smemo pozabiti pobranati pšenice. S tem ne samo, da zatremo mnogo plevela, ampak razredčimo tudi morebitno pregosto strn ter zrahljamo zemljo, ki je po zimskem snegu in dežju zbita. Obenem pa preprečimo prehitro izhlapevanje vlage iz tal. Rži pa ni branati, ječmen pa tudi bolj previdno, kajti oboje žit je v fleg premalo trdno zasidranih. Da je staro lucernišče potrebno spomladanskega branjanja, mora biti jasno vsakemu poljedelcu.

Setev lucerne moramo odložiti tako dolgo, dokler se zemlja dodobra ne ugreje. Sejmo jo le samo, ne med oves, kajti ta jo rad začuši, ker jo preveč zasenči. Če je pa redek, ga moramo pokositi takoj, ko gre v lalje, če ne nam lucerna ostane redka.

Za krompir ni sile, za peso še manj, kajti oboje potrebuje toplo zemljo. Večkrat že je

koncem maja posajen krompir bolje uspeval in dal večji pridelek, nego oni začetkom aprila. Če bi ga pa sadili že sedaj marca, se nam zna dogoditi, da ga pozna slana in mraz tako pokvari, da bo ali popolnoma odpovedal, ali pa slabo odgnal.

Za koruzo in fižol bodemo morali letos tudi nekoliko počakali, kajti ne vemo, kaj nam prinese april. Saj bi bila škoda, če bi morali oboje še enkrat sejati. Zamujeno pa ni, če to zrnje spravimo nekoliko pozneje v zemljo.

Pa na travnike ne smemo pozabiti, saj se nam delo na njih bogato izplača. Brana nje travnišč spomladi je polovico gnojenja. To si naj dobro zapomni vsak živinorejec. Travniška brana izruje mah, raztrga travniško rušo, razgrebe zemljo, poravnava krtine in zmeša po potrebi tudi gnoj s prstjo. Vse to je neprecenljive vrednosti za razvoj trav in dečelj. Branamo pa le ob suhem vremenu, ko se je zemlja dovolj osušila. Če navozimo potem še kaj gnojnice na nje, tedaj smemo pričakovati bogato košnjo.

Tako smo s tem opozorili kmeta na nekatera nujna opravila, ki ga čakajo ob spomladanski setvi in oskrbi rastlin, da na nje ne pozabi, dokler je še čas jih izvršiti. Še eno pa mu moramo polagati na srce: na skupno tovariško delo s sosedi. To zaleže izredno mnogo. Tisti, ki je bolj izkušen, naj nasvetuje onemu, ki si izkušenj ni pridobil. Če si kdo sam ne more pomagati, priskoči mu na pomoč, da bo potrebna dela pravočasno izvršil. Nobeden slan ni tako potreben medsebojne pomoči, kakor kmetijski, zato lu ne velja kapitalistično načelo: vsak sam zase, ampak **zadružno načelo: vsi za enega, eden za vse**. Le pod tem geslom bo slovenski kmet napredoval, le tako se bo ohranil na svoji zemlji, le tako prešal današnjo gospodarsko krizo. Čim hujši so časi, tem tesneje se morajo kmetje strniti skupaj, tem složneje nastopati, tem trdnjeje držati plug v svojih rokah in zarezati brazdo svoje boljše gospodarske bodočnosti. L.

Gnojenje okopavin in krmskih rastlin

Krmska pesa

II. Istotako kakor pri krompirju se je pokazala potreba umetnih gnojil tudi pri krmski pesi.

Posestnik Peter Markič iz Stralinja pri Naklem je vso njivo ki jo je razdelil v tri enake parcele in kjer je sadil peso, naj-

prvo dobro pognojil s hlevskim gnojem in potem izvedel sledeči poskus:

Prva parcela 1000 m² je ostala gnojena samo s hlevskim gnojem. Pridelal je 6730 kilogramov pese.

Druga parcela 1000 m² je poleg hlevskega gnoja dobila še 15 kg apnene sečni-

ne, 20 kg superfosfata in 30 kg 40% kalijeve soli. Pridelek je znašal na tej parceli 9340 kg pese.

Tretja enako velika parcela pa je dobila isto količino apnene sečnine in superfosfata kot druga parcela, ne pa kalijeve soli. Pridelal je radi tega samo 7050 kg pese.

Vzemimo vrednost pese po Din 20.— za 100 kg potem lahko vsak kmetovalec sam izračuna, kako dobičkanosna je uporaba umetnih gnojil, posebno pa uporaba 40% kalijeve soli pri gnojenju pese.

Prav take poskuse z enakimi in pa še boljšimi uspehi so izvedli lansko leto še sledeči posestniki:

Ivan Rožman iz Loga pri Sevnici. Ta je pridelal na nepopolno gnojeni njivi na 1 ha samo 54.500 kg pese in na polno gnojeno s kalijevo soljo, apnenim dušikom in superfosfatom pa 85.900 kg pese. Ivan Podneskar iz Kokrice pri Kranju je isto tako izvedel poskus zelo vzorno in z odličnim uspehom.

Ilernej Istenič v Gornjem Logatcu je imel tako izboren uspeh, da se je zelo čudil, da je mogoče pridelati toliko pese, če se ji gnoji tudi z umetnimi gnojili.

Ivan Košan v Družmirjah pri Šoštanju je

na samo s hlevskim gnojem gnojeno parceli pridelal samo 42.500 kg pese na 1 ha. Na enostransko gnojeno, samo z apnenim dušikom in superfosfatom, pa tudi samo 49.200 kg pese. Na polno gnojeno parceli pa, kjer je 1 ha pognojil z 200 kg apnenega dušika 200 superfosfata in pa 300 kg 40% kalijeve soli je dobil ogromni pridelek pese, 64.500 kg na 1 ha.

Pripomnimo, da je bilo lansko leto zelo sušno, kljub temu pa so bili izidi poskusov izredno dobri, to pa pred vsem zaradi tega, ker kalij zadržuje vlogo in tako zmanjša potrebo vode.

Taki tu navedeni uspehi so seveda odvisni še od drugih okoliščin. Zelo važno vlogo igra na pr. prvi čas trošenja umetnih gnojil. Prepozno trošena gnojila imajo le deloma uspeh. Splošno velja pravilo, da je treba trositi umetna gnojila čimboj zgodaj spomladi in jih takoj po uporabi dobro prevleči z brano ali pa plitko zaorati ali lahko tudi s kultivatorjem zmešati z zemljo. Čim bolj zgodaj pred selvijo jih rabimo na njivah, tem boljše je. Zato kmetovalci ne odlašajte in preskrbite si pred vsem 40% kalijevo sol pravočasno, da ne bo zadrege, kakor je bilo to lansko leto. Sedaj je marec tu in setev oziroma saditev pred durmi

Spomladanski pregled čebel

Med najvažnejše čebelarске opravke vse leto spada brezdvomno spomladanski pregled družin. Čim vestnejši, izbirenejši in natančnejši je pri tem delu čebelar, tem večji uspeh bo listo leto dosegel. Jeseni ko je čebele zazimljeval si je postavil temelj za bodoče čebelarstvo leto. Določil je golovo število družin, ki naj mu v prihodnjem letu prinese novo življenje. Zima pa pusti vsako leto več ali manj občutne posledice pri posameznih družinah. Dobro ali slabo prezimovanje je odvisno pred vsem od pravičnega zazimljenja in miru, ne drugi strani pa tudi od zime same. Čim enakomernjša je zimska temperatura (letos pač ni bila enakomerna!), tem ugodnejše je prezimovanje.

Spomladi čebelar ne posega v panje, dokler se toplota zraka nekoliko ne ustali in dvigne vsaj na 10 stopinj C v senci, razen če ugotovi poprej kaj posebnega (brezmatičnost ali kako bolezen). Že zadnjič smo dognali da je v tem času toplota v panju družinam krvavo potrebna. Kadar je pa zrak dovolj gorak, se ugodni trenotek

lahko izrabi in se družine temeljito pregledajo.

Najvažnejša je ugotovitev zastran matice, imeti je treba v tem oziru bistro oko. Vse namreč, kar se tiče matice, nam pokaže zalega. Če je ni, je panj osirotel, če je raztresena, je matica slaba, če je v čebelnih celicah med navadno zato go pomšana grbasta (trofja), je matica zanič ali pa gospodarijo v družini že trofovc. Prvo in drugo je za družino usodno. Če je matica zanič, jo je treba odstraniti in dodati drugo, ali pa družino pridružiti drugi bolj šibki, pa glede matice dobri družini. Pomnimo: **dobre matice so pogoj za čebelarški uspeh.** Zato umen čebelar nikoli ne trpi v svojem čebelnjaku slabih ali celo samo dvomljivih matice; bolje je imeti manj družin z dobrimi maticami, kakor več s slabimi! Prav pogosto se pa spomladi pojavljajo trofovc. Matica je tekom zime počinila, čebelar je to prezrl in čebele si v skrbi za zarod izbero skrajno sredstvo. — Nekaj čebel iz svoje srede začno krmih z matično hrano da se jim jajčniki toliko iz-

gode na morejo leči jajčke, ki so pa vsa trojla. Tako družina prvi neizogibni pogubi nastopi, ako ji čebelar ne pomaga vsaj toliko, kolikor pač more. Ne bomo tu popisovali, kako se takemu panju pomaga. To najdete v vsaki čebelarski knjigi, ali pa vam nasvetuje izkušen čebelar. Nam žal, manjka prostora!

Prevažno je spomladi tudi vprašanje zadostne hrane. Če najdeš v marcu le še nekaj kapelj medu pri držini ji je nujno treba takoj dati večjo količino medu, ali pa vsaj sladkorja. Skopost in štedljivost v tem oziru se zelo kruto maščuje. Tak čebelar je lahko ob vse družine, če nastopi le količnejši neugodno vreme, kakršnega smo vajeni zlasti spomladi. Sredi marca mora vsaka družina imeti na zalogi vsaj 4 do 5 kg medu, ako hočeš biti čisto brez skrbi. Če ga je manj, pazi! Pozneje ti bo žal, če ne boš upošteval tega nasveta.

Pri vsaki družini naj se spomladi ugotovi tudi njena moč z ozirom na število čebel. Tudi ta opravilo ima svoj pomen. — Kajli zgodaj spomladi si zelo šibke družine nikakor ne morejo pravočasno opomoči in v razvoju dohiteli močne družine. Ostanejo dolgo šibke in zaradi maloštevilnosti izletnih čebel v največnji dobi glavne spomladanske paše nikakor ne morejo popolnoma izkoristiti. Razvijejo se navadno šele med glavno pašo ali pa komaj po njej. Takrat je panj poln živali, ko je glavne paše že zdavnaj konec! Da je to napak, ni treba utemeljevati. Zato pameten čebelar

spomladi ne pušča slabičev v panjih, marveč po dva in dva združi, da dobi močne družine. Ako si želi čebelarstvo pomnožiti, bo imel itak v rojilni dobi dovolj prilike, ne da bi donos kaj prida oškodoval.

Vsa navedena opravila je v modernih panjih lahko izvesti, lažje pa v starih z nepremičnim setovjem. Tamkaj je človek le bolj na svoje oko navezan. Je pa oko starega, izkušenega čebelarija začuda bistro, tako, da mu skoraj ni treba nič pregledovati in brskati po panjih. Mlajši in neizkušeni rod si pa mora pri kranjičih in drugih podobnih starih panjih pomagati, kakor si ve in zna. Nekaterim prav dobro služi mehko zrcalce, na tenki paličici poševno pritrjeno. Z njim ugotove med satnimi ulicami stanje zalege in njeno kakovost, pa tudi količino medu. To je glejvno, ker moč družine vidi takoj že odzadaj. Resnici na ljubo je treba pa tudi polrditi, da je glede slabih matric pri kranjičih veliko manj nevarnosti, ker si jih poč s pogostim rojenjem po naravi obnavljajo. Zato tudi tozadevno pregledovanje navadno ni potrebno; količina medu se pa ugotovi s težkanjem. Točno pregledovanje je potrebno le pri onih panjih, ki so sumljivi. Na vsak način pa mora vsak čebelar, ki želi napredovati, biti spomladi čisto na jasnem, da so vse njegove družine brez izjeme v redu glede matice, hrane in moči. Ako ni v tem oziru nobenega dvoma, da je vse prav potem lahko mirno pričakuje prve paše in lepih uspehov.

L. P.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

KUHINJA

Karfijolna juha s krompirjem in korezjem. Bolj majhno karfijolo pripravim za juho tako, da jo razdelim na posamezne rožice. Stebelca olupim in zrežem na kocke. Par peres mehkih listov zrežem na rezance. Vse skupaj pristavim z mrzlo vodo. Dva debela krompirja olupim, zrežem na kocke in pridenem karfijoli. Ko se juha kuha, pridenem še dva olupljena in zribana korenčka. Prečno korenčka zribam, jima odstranim semenik to je sredino. Ta sredina je spomladi trda in grenka. Ko sta krompir in koleraba napol kuhana, zabelim juho s prežganjem, katerega sem noredila iz polne žlice masti in žlice moke. Ko je jed kuhana, lahko okusam po okusu, če hočem. Solili seveda ne smem pozabiti.

Polenovka s sardelami in krompirjem. Da je meso polenovke okusno, mora biti belo in dovolj namočeno. Kos namočene polenovke pristavim z mrzlo vodo. Osolim jo dobro. Ko zavre, jo poignem na stran in pustim toliko časa stati, da se odloči od kosti. Potem jo stresem na rešetlo, ji pobrem kosti in slečem kožo. V kozici razbelim olja, zarumenim precej čebule in vlagam vrstoma polenovko in na rezine zrezan, malo bolj kot napol kuhan krompir. Ko to dvojje porabim* polijem po mesu, ki naj bo na vrhu v olju prevrele, drobno sesekljane sardele, odšavljene s štrlim česnom. Potem postavim jed za pol ure v pečico. Na mizo dam s kislim zeljem.

Parjene preste. Preste zlomim na kratke koščke. Potem jih denem v globok lonec in polijem z vročo vodo. Lonec pokrijem in pustim toliko časa stati, da se preste namo-

čijo. Dovolj namočene koščke odcedim in zabelim s surovim maslom. Ravno tako jih lahko poparim z vrelim mlekom. Isto lahko naredim s starimi žemljami ali z mlinci.

Kavina krema. Za kavino kremo rabim štiri žlice vanilijnega sladkorja, štiri žlice mleka, četrt litra smetane, tri osminke močne črne kave in sedem rumenjakov. To množino stepam v kolliču. Kollič postavim v posodo z vročo vodo. Ko se tekočina zgosti, polegнем na stran in še vedno stepam. Med stepanjem pridenem koščke surovega masla. Masla rabim sedem dkg. Ko je krema ohlajena, jo položim s kupom na krožnik in postavim za par ur na led. Na mizo jo dam olepšano s kakim drobnim pečivom.

Riž s pomarančnim sokom. Riž zberem in zbršem. Potem ga kuham četrt ure na vodi, odišavljeni s sokom ene pomaranče in pol limone. Riž osladim s par koščki sladkorja, ki sem ga obrabila na pomarančni lupini. Riž mora biti gost. V kozico denem en in en četrt litra dobrega belega vina, 40 dkg sladkorja in sok dveh pomaranč. Potem kuham riž toliko časa, da se zmehča. Obliko poplaknem z vinom, širšem riž vanjo in denem za par ur na led. Za na mizo pretresem riž na plitev krožnik in ozaljšam z odrezki pomarančne lupine, katere sem oprazila s sladkorjem.

Perilo in pranje

Vsaka skrbna gospodinja smatra pranje za zelo važno gospodinjsko opravilo. Večja zaloga lepega, belega perila ima v gospodinjstvu že precejšnjo vrednost in pomeni majhen del premoženja. Zato je čisto razumljivo, da skušamo premoženje, ki ga imamo v perilu, obdržati čim dalje časa. Četudi se vsak predmet, ki ga uporabljamo, počasi obrablja in enkrat odpove, vendar s pravilnim, pazljivim ravnanjem, obrabo perila zelo zmanjšamo in mu podaljšamo življenje.

Nikjer pa perilo ne trpi toliko, kakor pri pranju. V nemški državi so celo izračunali, da znaša škoda, ki se napravi v celi državi na perilo zaradi slabih pralnih sredstev in napačnega pranja 300 do 500 milijonov na leto. To so neverjetno velike številke, ki nam pa jasno kažejo, da z različnim pranjem perila tudi pri nas utrpimo precejšnjo škodo, ki bi se dala omiliti.

Vprašanje, kako moremo perilo najbolje očistiti in ga pri tem najmanj oškodovati, dolgo ni bilo zadovoljivo rešeno. Ako smo se posvetovale glede tega pri sosedah ali

prijateljicah, smo dobile nešteto odgovorov, od katerih je bil vsak drugačen. To pa ni nič čudnega, kajti mehaničnim poštom ni mogoče nič točnega dognati; v tem oziru nas morejo zadovoljiti le znanstveni poskusi, ki so združili po tisoče praktičnih in kemičnih poskusov v točna dognanja. Praktično in samo na oko marsičesa ni mogoče določiti (n. pr. točno stopnjo čistosti perila); to pa je napravila tehnika s posebnimi pripravami.

Navadno smatramo pri pranju namakanje perila in končno splakovanje za manj važna opravila, kakor pa mencanje, miljenje in kuhanje ki pravzaprav predstavljajo pravo pranje v ožjem pomenu besede. Vendar pa temu ni tako. Ravno uvodno namakanje in končno splakovanje je pri pranju najbolj važno in če tega ne upoštevamo, si pokvarimo lahko ves uspeh pri pranju.

Z namakanjem hočemo doseči, da se tkanina v vodi tako razmoči, da se nesnaga pozneje v lugu laže loči od nje ter se da laže odstraniti; obenem pa voda, v kateri perilo namakamo, nekaj nesnage že kar odpavi ali jo vsaj raztopi. V ta namen pa je potrebno, da se perilo namaka 18 ur v vodi, ki smo jo za to pripravili z dodatkom mila ali posebnih sredstev za namakanje. Popolnoma uspeh pa dosežemo le, če perilo v vodi plava. Milo in soda vežeja kisline in raztopi deli maščobe, ki tvori nesnago. Delovanje sredstev za namakanje pospešuje topla voda. V vroči vodi pa nesnaga nekako zakrke in se tako trdno zajé v tkanino, da perilo pozneje veliko težje očistimo. Namakanje je končano šele, ko smo perilo po 18–24 urah krepko izprali in ga oviili. To je nujno potrebno, sicer bi prišlo perilo napojeno z umazano vodo v svež lug, kar bi zelo zmanjšalo njegovo pralno zmogljivost in bi porabili zaradi tega prav po nepotrebnem več mila in več časa za pranje.

Šele sedaj je perilo pripravljeno za nadaljno miljenje, mencanje in kuhanje. S. H.

g Živinski sejem v Sv. Juriju ob j. žel. 12. marca. Zelo živahen je bil ta največji sejem v letu, na katerega je bilo prignanih blizu 700 glav živine. Zanimanje je bilo veliko, kajti vsi so pričakovali razvoj cen. Akcijski odbor okoliških občin je določil naslednje cene: voli I. vrste 4.50–5 Din, II. vrste 4–4.50 Din, III. vrste 3.50–4 Dni, biki 4 Din, telice 4–4.50 Din, Krave debele 3.50 do 4 Din, krave klobasarice 2–2.50 Din, teleča 5–6 Din. Dosežene cene so se precej približale tem v naprej določenim in tudi promet je bil precejšen.

GOSPODARSKE VESTI

DENAR

g Ljubljanska denarna borza. Devizni promet na ljubljanski borzi je prošli teden znašal 6.596 milj. Din, v prejšnjih tednih ga je bilo le okrog 5 milj. Največ so kupovali angleške funte in avstrijske šilinge. — V svobodnem kliringu so plačevali angleški funt povprečno po 250 Din, ameriški dolar 49.55 Din, nemško marko 14.04 Din, špansko pezelo 6.25 Din, italijansko liro 3.02 Din in grške bone po 32 par. — Uradni tečaj: ameriški dolar 43.25 Din, holandski goldinar 29.74 Din, nemška marka 17.57 Din, švicarski frank 14.28 Din, belgijski belga 7.38 Din, francoski frank 2.88 Din, češkoslov. krona 1.82 Din.

CENE

g Cene oljnatega senena. Dolgo časa se je vodila borba med kmetovalci in tvorničarji olja za cene oljnatih semen, dokler ni kmet. ministrstvo samo vzelo stvar v roke in sklicalo konferenco. Na tej so bile določene za prevzem oljnatih semen tele minimalne cene za 100 kg semen: repično seme 250 dinarjev, seme sončnic 160 Din, makovo seme 300 Din, bučno seme 220 Din, sezamovo seme 350 Din, ricinovo seme 300 Din in laneno seme 275 Din. — Na te najnižje cene je pristalo vseh 7 tvornic, ki podeljujejo ta semena, ne pa največja tvornica v državi, zagrebška »Tvornica ulja«. Zalosno, je da hoče ta tvornica še nadalje izkoriščati kmeta, sama si pa kopicí velike dobičke. Tu bi morala vlada že poseči vmes in poučiti te židovske industrije, da niso samo za to tukaj, da izmzgajo kmeta.

g Indeks cen v februarju. Narodna banka je izdala indeks cen na debelo za februar, iz katerega posnamemo naslednje podatke, ki jim služijo kot podlaga cene v letu 1926 s številom 100. Primerjane so cene februarja 1935 in januarja 1936.

II. 1935 I. 1936 II. 1936

zastlinski proizvodi	60.9	83.0	82.9
živina in proizvodi	57.1	56.7	53.8
mineralni proizvodi	78.8	81.1	81.1
industrijski proizvodi	66.0	70.2	69.9
skupni indeks	63.9	71.1	70.0
izvozni predmeti	60.7	67.7	65.5
avozni predmeti	67.8	71.9	71.6

Cene na debelo so od januarja zopet nazadovale, zlasti pa od decembra lanske-

ga leta, ko je dosegel najvišje stanje z 71.6. Glavni vzrok je padec cen živine, ki so padle na izredno nizko stopnjo od 53.8. Samo lanskega julija in avgusta so bile nižje. Zaradi padca cen živine je padel tudi indeks cen izvoznih predmetov, ker živine še največ izvažamo. Nazadovale so tudi cene industrijskih proizvodov, ki so pa itak še vedno dovolj visoke v primeri z živinskimi cenami.

g Cene kož divjačine. Na dražbi kož 9. marca, ki ga je priredilo društvo koža na Ljubljanskem velesejmu, so se za kože divjačine prvovrstno blago dosegle naslednje cene: Lisice 140—170 Din posebno lepe 190 Din, konu zlatice 710—800 Din, najlepše po 900 Din, kume belice 500—600 Din, dihurji 80—105 Din, veverice zimske 5.50 Din, divji zajci zimski 7.20 Din, jesenski 1 Din, srne 10 Din, pazbeci 100—110 Din. — Za polhe, bele podlasice divje mačke in vidre ni bilo povpraševanja. — Letošnja mila zima je slabo vplivala na kakovost krzna, zato tudi ta dražba ni bila preveč založena z blagom; pa tudi kupcev je bilo primeroma malo.

ŽIVINA

g Mariborski živinski sejem 10. marca. Akcija za zvišanje cen živine se uspešno nadaljuje povsod. Tako je tudi na tem živinskem sejmu uspelo doseči precej ugodnejše cene nego pred štirinajstimi dnevi, zato navajamo tudi cene tega sejma v oklepajih. Za 1 kg žive teže so dosegli naslednje cene: debeli voli 2.75—4.25 Din (2.50—3), poldebili voli 2.75—3.75 Din (2—2.80), vprežni voli 2.75—3.25 (2.50—3), biki za klanje 2.50—3.25 Din (2—2.80), klavne krave debele 3.50—4 Din (2—2.90), plemenske krave 2.25—3 Din (1.80—1.25), krave za klobasarje 1.80—2.20 Din (1.25—1.75), molzne krave 3 do 3.75 Din (2.50—3.50), mlada živina 2.50 do 3.50 Din (2.75—3.60), teleta 4—5 Din (3 do 4). — Vidi se, da s skupnim nastopom vendar nekaj dosežemo. Tako so na tem sejmu živinski prekupi hoteli izkoristiti položaj višjih cen, kar se jim pa ni posrečilo. — Vedeti pa moramo, da ne bomo uspeli, dokler ne izločimo največje škodljivce našega kmeta, živinske prekuppe. Če je že po obrtnem zakonu ta obrt dovoljena, naj se omeji na najnujnejše, izkoriščevalcem naj se obrtni list odvzame, novih pa ne izda. Kdo se pa zasači brez obrtnega lista, na se najstrožje kaznuje.

PRAVNI NASVETI

Vstop v orožniško službo. J. C. Če ste starejši od 30 let, ni upanja, da bi vas sprejeli k orožnikom. Sicer pa je treba za sprejem v orožništvo, da je prosilec državljan kraljevine Jugoslavije, da je oddlužil rok v stalnem kadru v glavnih vrstah orožja, vojske ali mornarice, da je telesno in duševno zdrav in najmanj 164 cm visok; da je samski ali vdovec brez otrok ali sodnijsko ločen od žene brez otrok; da je neoporečnega vedenja in neomadeževane prefekdosli; da je zmožen čitanja in pisanja in da ni starejši od 30 let.

Nagla smrt. F. St. — Mož je umrl brez oporoke in zapustil iz prvega zakona tri polnoletne otroke, ki jih je še za življenja izplačal in 4 otroke iz drugega zakona, ki so še nedoletni. Ker se je tudi ženično pismo izgubilo vprašate, če lahko otroci iz prvega zakona zahtevajo dožnje deleže od posestva, na katerem žive sedaj vdova in nedoletni otroci. — Če se je ženično pismo izgubilo, potem naj gre vdova k onemu notarju oziroma njegovemu nasledniku, kjer je bilo ženično pismo napravljeno in bo na svojo zahtevo dobila nov odpravek ženičnega pisma. Ker je oče umrl brez oporoke, nastopi zakonito dedovanje: otroci iz prvega in drugega zakona bodo skupaj dediči do tretih četrtin zapuščine, vdova pa do ene četrtine. Če trdijo otroci iz drugega zakona, da so otroci iz prvega zakona že bili odpravljeni in da nimajo več pravice do dedovanja, bodo morali to pač dokazati. Sicer dogovora med dediči bo, da se sporazumno določi, kdo izmed dedičev bo prevzel posestvo v naravi in izplačal sodediče.

Ograja na meji. V. L. — Sosed vam je prepovedal izrigolati parcelo do mejnikov in trdi, da ste dolžni po postavi pustiti ob njegovi meji 60 cm širok rob zemlje. Vprašate, če smete izrigolati do mejnika, ker se s tem sosedu ne dela nobena škoda in če smete ob meji napraviti ograjo in kako daleč od meje smejo biti stebre. — Postava samo prepoveduje lastniško pravico tako izvrševati, da bi se s tem drugim škodovalo. Svojo parcelo smete rigolati do mejnikov. Ob meji smete postaviti ograjo in stebre zabiti do meje. Ograjo vam sme mejaš prenovirati le tedaj, če bi njemu mogla škoditi, n. pr. s senco, in ker skozi 50 let ni na tem mestu stala taka ograja ter si je mejaš to pravico priposestoval.

Prestavitev priposestovane poti. L. K. L. — Če se z dosedanjimi upravičenci poti ne sporazumete, je vsaka preložitve poti tvegana stvar; lahko si s tem narbite tožbo, za katerih izid vam nihče ne more prerokovati. Gotovo je le to, da se pri takih pravdah mora razpravljati na licu

mesta, da se more presoditi umestnost preložitve za služeče zemljišče na eni strani in zaterjevano otežkočanje izvršitve služnostne pravice z druge strani. Če se sami ne morete sporazumeti, je boljše potrpeti, kakor ste dosedaj, kot pa izzvati pravdo.

Stroški branitelja. S. T. — Sosed vas je obdolžil, da ste pokosili njegov travnik in ukradli seno. Ker ste pri tej stvari nedolžni, ste dali zadevo odvetniku čez. Ni pa bilo ne tožbe ne preklica. Po enem letu ste dobili račun. Mnenja ste, da ga je dolžan plačati obrekovalac in ne vi. — Stroške kazenskega sodnega postopanja trpi stranka, ki zgubi tožbo. Za stroške pravnega zastopnika v prvi vrsti odgovarja tisti, ki odvetnika za določeno zadevo najame. Stroške branitelja v kazenskih zadevah, kjer toži državni tožilec, trpi vedno obdolženec, če bi bil prav oproščen ali pa če bi bilo postopanje proti njemu ustavljeno. Vprašajte pri sodišču, kjer je zadeva tekla, pa vam bodo pojasnili utemeljenost računa. Najbrž je bil postopek zaradi tatvine proti vam ustavljen in morate plačati svojega branitelja.

Izredni čas priposestovanja. Z. J. D. Ko ste pred 52 leti kupili posestvo, vam je prednik pri obhodu meje pokazal tudi kos sveta, velik približno 250 m², in rekel, da spada tudi k posestvu. Ta svet ste mirno uživali dosedaj, ko so začeli trditi, da spada ta svet k cerkvenemu nadarbinskemu zemljišču, kar tudi kaže občinska mapa. Mnenja ste, da sta ta svet s 50-letnim uživanjem že priposestovali. — Za priposestovanje cerkvenega nadarbinskega sveta je potrebno 40-letno nemoteno uživanje. Če ste skupaj z vašim posestnikom uživali sporni svet že 40 let, potem ste ga priposestovali in smete zahtevati od dosedanjega zemljekaznega lastnika listino, s katero ga lahko prepisete na sebe.

Tudi vzajemna oporoka se more preklicati. M. B. O. Ko ste se poročili ste z možem napravili vzajemno oporoko tako, da sta postavila drug drugega za dediča. Mož pa je svojo imovino napravil in vas zapustil. Vprašate, če kljub oporoki lahko razdedinite svojega moža, ki je pijanec in zapravljivec. — Tudi vzajemna pogodba se da preklicati. Kar pojedite k notarju, kjer ste napravili oporoko, pa boste stvar uredili. To na velja le za oporoko, ne pa tudi za dedno pogodbo, ki ste jo morda napravili. Ako sta pa sklenila dedno pogodbo ter bi radi dosegli, da se razveljavi, boste morali zahtevati pri sodišču (s tožbo) ločitev zakona. Ako bo sodišče izreklo ločitev zakona iz moževe krivde, boste lahko zahtevali razveljavljenje pogodbe.